

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 1.

Fylke: Nordland

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Velfjord

Emne: Transport av høy

Bygdelag:

Oppskr. av: Ivar Strømpdal

Gard: Strømpdal

(adresse): Psen pr. Nojvæn

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. etter får.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Det vert mytta hest på gardane, men på småbrukka hadde dei ikkje hest. Enno slår dei i utmarka, har høyet i løer eller i stakk og kjojer det heim på vinterføre. Ein mann som ikkje hadde hest måtte ~~ta~~ bera heim høyet, eller og draa det på kjelke. Til dette vart mytta skikjelkar, det var kjelkar med meiar brue som ski.

2. Til stakken eller løa (i Velfjord: ei laa) bar dei høyet eller drog det på sloge. Det siste var helst når det helda godt snø. Dei brukka også kausekker.

Bersvalken - sprauten - vart laga av to bjørkeklypper som vart knyste saman ved toppane. Lunde bar med å leggja sprautleggen på aksla, andre hadde han på hovudet. Vår det lang veg brukka dei ofte reip, som vart lagt dobbelt, og ei felle over kvar aksel. Når ei hadde reip

å vera i, riste ein seg sjølv med
byrda, men nytta ein svalk, måtte
ein ha hjelp. Hjelparen stod attom
og lyfta opp.

Drog ein på stoge, vart lasset
lagt på stette lusker, og lost jank
oppetter. Så vart det lagt lusker oppå
og i-kring og gyrda med reip. Å vera
høy vart helst gjord av vakne, men
å draga måtte borna og vera med
på.

Vår det bratt unnabakke kunne
ein nytta togsekker, desse var bundne
av tog, og vart trokka høy i og ornara
alt med eit band, så sekken vart
mest rund. Sekkene vart rulla på
marka. Denne siste måten bur eg
er nyare enn dei fyrst nemnde.

Højbare kjemmer eg ikkje til
har vori nytta.

Til køyring vart nytta høy-
slide. Dette var ein almindelig
slide, men utan ståldrag under
meiane, for han gli lettare då.
Til gyrding nytta ein høy-tong.
Framme på sleden var det fest eit tog
som gjekk opp frå kvar mei. Dette
vart kalla songband. Framme på
høy-tonga var det skori inni rundt
i kring tonga, og ein festa toget
med å tulla det kring tonga så
mange gonger til det vart passeleg
laugt. Alle på sleden var fest ut
reip. Kroken var på vinstre sida.

På høge sida gikk reipet opp. På
tunga var sett to nabbar. Tøget
gikk over tunga innom innse
nabben, så ned til kroken og så
opp til tunga att, der ein gjorde
det fast når ein hadde gyrd.

Til eit summerlass nekna ein
fire byrder. Vinterlasset var så
stort som to summerlass.

3. Fra utmarka köyrde ein højet på
vinterføre.

4. Lja det siste under 2. Var vegn kort
kunne ein bera højet i kjummer; til
dette nytta ein riva, kjemma saman
så mykje høy ein kunne bera og
tok kjemma på aksla. Denne
måten nytta ein og, når ein
sette højet i säter. I eit lass
skulle det vera åtte kjummer.

Ein nytta berre ein hest for høy-
lasset. Om vinteren vart høytunga
mindre bruka, ein la då lusker
(sveior) kring lasset og gyrd med
reip rundt ikring.

Den nye måten å köyra høy
på er å bruka vogn med to
hjul midt under vogn - høyvogn.

Ein nyttar då skliinnar (grindar)
på sidene og framme og att.

Skliinnane ^{var} laga av bord, som
var sette saman som grindar. I
det siste er og nytta streng av
hesjetråd i skliinnane.

Til eit las gjekk det 4 byrder, ein rekna då med sumarlass som ein køyde på slide. Fiske lasset ville dei helst hava størst, for det måtte ikkje skjemma ut dei førre. Vart det for lite, måtte ein heller kasta det attpå.

Ein måtte samla vel alt til slutt, men dette var og noko ein måtte passa på gjennom heile omna; intje måtte gå i spille.

Ein gyrda høy lasset med tong. Tonga var ei lang stong. Framme var det teki ut noko rundt heile tunga, så ein kunne snara tongbandet, som var fest framme på seden med ein ende på kvar side. Det var teki opp ein snara rundt tunga. Atte var det olei so naglar inn i tunga, såleis:

Fram. Bak.

Reipet bak var fest i sleden, under remmane, så kroken gjekk opp på venstre sida. Då tok ein reipet over høy tunga, ned i kroken (reipkroken) og opp til tunga, gyrde lasset og feste reipet på naglane i høy tunga.

Ein stakk var ofte på $2\frac{1}{2}$ - 3 sumarlass. Ein rekna 2 sumarlass i 1 vinterlass, men ein rekna og med at det kunne vera utført eller tungføre om vinteren, og då køyde ein ikkje fullt lass.

Det vart bruka ein best til høysledur.

5. Ilo dei saman, kørde dei høyet heim i lag. Dei vart sande om tida og retta og etter kvarandre, så dei kørde når det hørde best. Dei som hadde høyslåttnør kvarandre hjelpest å få til veg og kørde høyet samstundes.

6. Den same måten som dei nytta før er visst mykje i bruk ennå, men det vert fåare og fåare som slår i utmarka.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

adr. NORSK FOLKEMUSEUM

BYGDØY

758